

Ortaokullarda Disiplin Problemlerinin Farklı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*

(Comparative Study of Discipline Problems in Middle Schools in Terms of Different Variables)

Emre CANOĞULLARI¹, Deniz ÜNLÜ², Harun ŞAŞMAZ³

Makale Bilgileri

Article History

Alındı/Received:

05/05/2021

Düzeltilme alındı/ Received
in revised form:

17/06/2021

Kabul edildi/Accepted:
22/06/2021

Article Type:

Araştırma Makalesi
Research Article

DOI:

10.48174/buaad.933446

Öz

Eğitim ortamında oluşan disiplin sorunu, öğretimi ve öğrenmeyi olumsuz etkileyen, başarıya ulaşmayı engelleyen ya da zorlaştıran davranıştır. Eğitim hedeflerinin ulaşılmasına yönelik en önemli engellerden olan bu sorunu ergenler için kritik bir dönem olan ortaokul düzeyinde incelemek adına sağlayacağı katkı açısından önemli görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, ortaokullarda yaşanan disiplin sorunlarını farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu kapsamda 2010-2020 yılları arasında ortaokullarda yaşanan disiplin problemleri ile ilgili Türkiye ve yurtdışında yapılan çalışmalar incelenmiş ve öğretmen, yönetici ve öğrenciler ile yapılan görüşmeler ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan dokümanlar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiş Türkiye (f: 10) ve Türkiye dışındaki (f: 11) ortaokullarda yapılmış çalışmalardır. Araştırmanın çalışma grubunu ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenmiş sekiz öğretmen, beş yönetici ve 20 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, önceki çalışmaların bulguları ve bu çalışma kapsamında yapılan görüşme bulguları karşılaştırıldığında disiplin sorunlarının genel olarak benzer özellikler taşıdığı görülmüştür. Yapılan çalışma genel olarak değerlendirildiğinde, izin almadan konuşma, küfretme, kavga etme, saygısızlık gibi davranışların disiplin sorunu olarak görüldüğü; disiplin sorunlarının aile ve arkadaş çevresinden kaynaklandığı; öğretmenlerin ve yöneticilerin bu sorunlar karşısında sıklıkla “sözlü uyarı” kullandığı; öğretmen-yönetici-veli iş birliğinin disiplin sorunları üzerinde etkili olabileceği tespit edilmiştir. Ek olarak yapılan görüşmeler sonucunda, problemler karşısında daha çok “sözlü uyarı” kullanıldığından dolayı kalıcı bir çözüm sağlamadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

disiplin; disiplin algısı; eğitimde disiplin problemleri; disiplin sorunu ile baş etme.

© 2021 BUAAD-BIJAR. Tüm hakları saklıdır.

Kaynak Gösterme / To cite this article:

Canoğulları, E., Ünlü, Y., & Şaşmaz, H. (2021). Ortaokullarda disiplin problemlerinin farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 95-118.
doi: 10.48174/buaad.933446

*Çalışma 8. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Doktora Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, emrecan.bilisim@gmail.com, 0000-0001-7883-6711

²Doktora Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, denizpolatf16@yahoo.com, 0000-0003-2921-3862

³Doktora Öğrencisi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, harun3@gmail.com, 0000-0002-3347-4347

Summary

Discipline is a complement of measures taken to ensure that people comply with the general thoughts and behaviors of the community they live in (Ada & Çetin, 2006). In addition, when it is defined as an act of care and respect towards others and oneself, overly controlled behaviors such as passivity, shyness, silence, unpretentiousness, and avoidance are expressed as uncontrollable as well as behaviors that are not adequately controlled (Humpreys, 2002, p.11). One of the most important obstacle to the achievement of educational goals disciplines are also distorting behaviors. The fact that students have different characters makes it difficult to identify these undesirable behaviors and long-term studies are needed to identify them (Gökçen, 2018). Examining the disciplinary problems experienced in middle school level, which is the critical period in the transition from childhood to adolescence, and revealing the change in time is considered important in terms of contribution to the field.

The aim of this study is to comparatively examine the disciplinary problems experienced in middle schools in terms of different variables. For this purpose, answers to the following questions will be sought:

1. In the studies conducted in middle schools between 2010 and 2020 on discipline,
 - a. What are the disciplinary problems identified?
 - b. What are the causes of the detected disciplinary problems?
 - c. What are the solutions and applications for disciplinary problems?
2. What are the perceptions of teachers, students and administrators regarding the concept of discipline in middle schools?
3. Of the teachers, students and administrators in middle schools,
 - a. What are the behaviors they perceive as disciplinary problems?
 - b. What are their views on the causes of disciplinary problems?
 - c. What are their opinions and suggestions to the solution of disciplinary problems?

The holistic multi-case design, one of the qualitative research designs, was used in the study. In the holistic multi-case design, each situation was considered as a holistic in itself and then compared with each other (Yıldırım & Şimşek, 2016, p.301). The interviews conducted in this study were compared with respect to the perception of discipline, behaviors perceived as disciplinary problems, practices and solutions to disciplinary problems, based on the views of administrators, teachers, and students. In the document analysis, research between 2010-2020 was compared as inside and outside of Turkey.

The population of the study consists of the research conducted between 2010 and 2020 in the field of discipline. The sample for the survey sampling Turkey determined by the extent of the sampling method (f: 10) and outside Turkey (f: 11) are studies in middle school. As a criterion, studies have examined the causes of the problems of the discipline, behaviors perceived as disciplinary problems, applications made against disciplinary problems, and solution suggestions. The working group of the research consists of eight teacher, five administrator and 20 students who were determined by maximum variation sampling, one of the purposeful sampling methods.

The documents to be used within the scope of the research were collected via computer and internet via the official website of YÖK, EBSCO, and Google Academic web pages. The interview data of the study were collected through interviews with teachers, students and administrators from three different middle schools.

The documents investigated and the detected codes was presented to the expert opinion in order to enhance the credibility of the study. In order to increase transferability, the data was described in detail without comment; participants often included direct quotes when explaining their views, and clear and understandable language was used when writing the report. In order to increase consistency, the data was encoded by three authors, and the consistency of the codes was found to be 87.16 encoder reliability coefficient obtained using Miles and Huberman's (1994) formula of $\frac{\text{numbness}}{\text{numbness} + \text{numbness}} \times 100$.

A review of studies between 2010-2020 in Turkey showed that, the most common disciplinary problems included speaking without permission in class as well as neglecting the homework, fighting, not bringing materials to class, polluting the class, not obeying dress codes, being late for the lesson. While bringing cutting tool to school and use of alcohol is widespread outside of Turkey, these problems are not often seen in the Turkish schools. In the interviews conducted within the scope of this research, speaking, swearing, fighting, disrespectful behavior without permission was seen by students, teachers and administrators as a common disciplinary problem, and similar findings were reached in the literature.

In the studies conducted in Turkey, family, media, peer group and community are considered as the cause of discipline problems while "economy", "policy" and "curriculum" are seen as discipline problems additively outside of Turkey. In parallel with the literature, teachers, administrators and students expressed that discipline problems are caused by family and friends in general.

Studies in Turkey and foreign countries dealing with discipline problems included giving reward/punishment to students, reviewing the behaviors, talking with the students, deprivation. When the proposals brought in the research results are examined, the suggestions that are common both in and outside Turkey are cooperation, social activity. In

the interviews, the solution method for disciplinary problems that teachers, administrators and students agree on is verbal stimulation of the student. In addition, teachers and administrators have proposed collaboration strategies and parent training in order to solve these problems more easily, while students have proposed to show them the right behavior.

Keywords: discipline; perception of discipline; problem of discipline in education; dealing with discipline problems.

GİRİŞ

Disiplin kelimesi sözlükte; disiplin altına almak, eğitim vererek ve denetim altında tutarak boyun eğdirmek, düzene sokmak ya da cezalandırmak, düzeltmek, dayakla yola getirmek anlamına gelir (Nimsi, 2006). Bir başka açıdan disiplin, başkalarına ve kendine karşı özen ve saygı eylemi olarak tanımlandığında, edilgenlik, utangaçlık, suskunluk, iddiasızlık ve sakınma gibi aşırı kontrollü davranışlar, yeterince kontrol edilemeyen davranışlar kadar kontrol edilemez olarak ifade edilmiştir (Humphreys, 2002; s. 11). Watkins ve Wagner'a (2000, akt. Sarpkaya, 2007) göre, davranışın sorun oluşturup oluşturmaması, davranışın gösterildiği yere, zamana, davranışın sahibine, davranışı değerlendiren kişiye ya da o anda aynı ortamda bulunan diğer kişilere göre değişebilmektedir. Ancak okulda uygun bir eğitsel ortam kurmak için, disiplin politikaları, süreci ve uygulamaları ile ilgili bir uzlaşma olması ve öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi, okul toplumunun tüm üyeleri için zorunludur (Sarpkaya, 2007).

Eğitim ortamında oluşan disiplin sorunu ya da istenmeyen davranış, öğretimi ve öğrenmeyi olumsuz etkileyen, başarıya ulaşmayı engelleyen ya da zorlaştıran davranıştır (Sarpkaya, 2005). Ancak hangi davranışların başarıya ulaşmayı engellediğini ya da zorlaştırdığını belirlemek, gerçekten güçtür; çünkü okul, çok sayıda bireyin bir arada olduğu bir örgüttür. Öğrencilerin başarılı olmak için gereksindiği koşulların birbirinden farklı olmasının yanı sıra, hangi davranışları kimin, ne zaman, nasıl algılayacağı ve bunlardan nasıl etkileneceği konusunda da kesin yargılarda bulunmak olanaksızdır (Toytok ve Yıldırım, 2018). Bu yüzden, okulda görülen disiplinsizlik sayılabilecek davranışları belirlemek, önlemek, düzeltmek için, çok yönlü bakış açısı gerekmektedir (Sarpkaya, 2005). Sınıfta disiplin, sadece bir amaç değil, dersi hedeflerine ulaştıran bir araçtır. Disiplin sayesinde sınıfta sosyal düzen sağlanabilmektedir. Bunun yanında, derste öğretme ve öğrenme sırasında ölçülü davranış kurallarını belirlemektir (Ada ve Çetin, 2006). Bağırma, gülüşme, gürültü, izinsiz ayağa kalkma gibi disiplin problemlerinin sıkça yaşandığı sınıflarda öğrencilerin bilgi edinme süreci zarar görecektir, öğretmenler ise kızgınlık, tatminsizlik ve stres ile mücadele etmek zorunda kalacaklardır (Pala, 2005). Sınıfta kontrol edilemeyen disiplin sorunlarının öğretmen ve öğrenciler açısından olası sonuçlarından bazıları ise şunlardır (Humphreys, 2002):

- Sınıfın düzeninin engellenmesi
- Failin kendi öğreniminin (ya da öğretimin) engellenmesi
- Diğer öğrencilerin öğreniminin engellenmesi
- Diğer öğrencilerde fiziksel, duygusal, toplumsal ve entelektüel huzursuzluk

- Öğretmende ilerlemiş gerginlik düzeyleri
- Öğretmenin ya da öğrencinin kontrolsüz tepkisine kulak misafiri olan öteki sınıfların karışması
- Öğretmenin ya da öğrencinin malının zarar görmesi

Disiplin sorunlarının bazıları, sınıf içinde çözülemeyecek düzeyde veya öğretmenlerin yetkisi dışında olabilir. Ayrıca bazı istenmeyen davranışlar öğretmenin kendisinden kaynaklanıyor olabilir (Ada ve Çetin, 2016; Güner, 2009; Humphreys, 2002; Öztürk, 2012; Sarıtaş, 2005). Bu davranışlar, öğretmenin, otoriter-baskıcı tutumundan, tutarsız davranışlarından, sınıf yönetimindeki yetersizliklerinden vb. değişkenlerden kaynaklanıyor olabilir. Okul ortamında, sınıf içinde farklı nedenlerle ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışlarının son çözüm noktası okul yönetimidir. Hangi türde davranışların okul yönetimine yansıdığı, okul yönetiminin bu tip problemlere nasıl çözüm ürettiği okulun başarısına, okulun kültürüne, okulun işleyişine yön verecektir. Disiplin problemleri, okulun ulaşması gereken hedefler önünde bir engel teşkil etmektedir. Bu nedenlerden ötürü, disiplin sorunları hem öğretmen hem yönetici hem öğretmen gözüyle incelemek önemli görülmektedir.

Bu çalışmada daha detaylı inceleme yapabilmek amacıyla disiplin kavramına ortaokul penceresinden bakılmıştır. Bu araştırmanın bir sınırlılığı olabileceği gibi, ortaokullar özelinde daha detaylı betimleme fırsatı sunacağından bir avantaj da olabilir. Ortaokul özelinde yapılan çalışmalar incelendiğinde disiplin problemlerinin bu kademedeki sıklıkla görüldüğü, genellikle öğretmenler ve yöneticiler tarafından disiplin sorunu olarak belirtilen istenmeyen türdeki davranışların (Demir 2013; Gökçen 2018; Pehlivan 2017; Öge 2015; Öz 2012) izinsiz konuşma, ödev yapmama, arkadaşlarını şikâyet etme, sınıfı ve okulu kirletme, kavga, küfretme, derse gerekli materyalleri getirmeme, kılık kıyafet kurallarına uymama, derslere vaktinde gelmeme vb. olduğu belirlenirken öğrenciler açısından disiplin sorunu olarak görülen davranışların (Pehlivan 2017; Öz 2012) izinsiz konuşma, gürültü çıkarma, sınıfa yemek yeme, derse vaktinde gelmeme, ilgisizlik, kılık kıyafet kurallarına uymama, sınıf ve kantini temiz kullanmama, küfretme, lakap takma olduğu belirlenmiştir.

Çocukluktan çıkan ve ergenliğe geçiş yapan öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve gereksinimleri değişiklik göstermekte, öğrencinin davranışları gelişim dönemlerinden etkilenmektedir (Öztürk, 2012). Aynı zamanda teknolojiye yaşanan gelişim, öğrencilerin farklı karakter yapıları ve toplum yapısında yaşanan değişimlerin etkisi doğal olarak öğrenciler üzerinde de görülmekte, öğrencilerin okulda öğretmenleri ve arkadaşları ile olan iletişim biçimleri de bu durumdan etkilenmektedir. Bu noktadan hareketle, öğrencilerin çocukluktan ergenliğe geçişte kritik dönem olan ortaokul kademesinde yaşanan disiplin sorunlarının zaman içerisindeki değişiminin ortaya konulması ve bu araştırmadan elde edilen çok boyutlu güncel veriler ışığında geniş bir çerçeveden bu değişimin incelenmesi alana

sağlayacağı katkı açısından önemli görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada ortaokullarda yaşanan disiplin sorunlarını farklı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Ortaokullarda 2010-2020 yılları arasında disiplin konusunda yapılan araştırmalarda,
 - 1.1. Tespit edilen disiplin problemleri nelerdir?
 - 1.2. Tespit edilen disiplin problemlerinin nedenleri nelerdir?
 - 1.3. Disiplin problemlerine yönelik çözüm önerileri ve yapılan uygulamalar nelerdir?
2. Ortaokullarda disiplin kavramına ilişkin öğretmen, öğrenci ve yönetici algıları nelerdir?
3. Ortaokullarda öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin,
 - 3.1. Disiplin problemleri olarak algıladıkları davranışlar nelerdir?
 - 3.2. Disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
 - 3.3. Disiplin problemlerinin çözümüne ilişkin görüşleri ve önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı ortaokullarda yaşanan disiplin sorunları, nedenleri, en çok karşılaşılan disiplin problemleri, bu problemler karşısında yapılan uygulamaları, çözüm yollarını ulusal - uluslararası alanyazından faydalanılarak araştırmak ve bu değişkenler açısından ortaokullarda öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşü almaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için araştırmada nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Kısaca, nitel anlayış sosyal olguları bağlı bulunduğu çerçeve içinde incelemeyi ve anlamayı sağlayan yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41).

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül çoklu durum deseninde her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 301). Bu çalışmada yapılan görüşmeler disiplin algısı, disiplinin problemlerinin nedenleri disiplin problemleri olarak görülen davranışlar, disiplin problemleri karşısında yapılan uygulamalar ve çözüm yolları ele alınıp yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre karşılaştırılmış, yapılan doküman analizinde ise 2010 – 2020 yılları arasındaki araştırmalar Türkiye ve Türkiye dışı olarak karşılaştırılmıştır.

Evren-Örneklem ve Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni, disiplin alanında yapılan araştırmalar olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 122). Ölçütler şu şekildedir;

- Araştırmanın disiplin üzerine yapılmış olması,
- Araştırmanın ortaokul düzeyinde yapılmış olması,
- 2010-2020 yılları arasında yapılmış olması,
- Araştırmanın “disiplin algısı, disiplinin problemlerinin nedenleri, disiplin problemleri, disiplin problemleri karşısında yapılan uygulamalar ve çözüm yolları” konularından birini veya birkaçını içermesi.

Bu ölçütler doğrultusunda Türkiye (f: 10) ve Türkiye dışında (f: 11) ortaokullarda yapılmış çalışmalar belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu ise maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenmiş sekiz öğretmen, beş yönetici ve 20 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada ilk olarak 10 öğrenciden görüş alınmıştır, fakat yeteri kadar zengin veriye ulaşamadığı için daha sonra 10 öğrenciden daha veri toplanmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların oluşturulmasıdır. Araştırmacının bazı özelliklere ve niteliklere göre farklılaşan birey veya durumları örneklem durumuna dahil ettiği bir amaçlı örnekleme stratejisidir (Creswell, 2017, s. 268). Bu çalışmada öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşlerini karşılaştırmak amaçlandığından maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve öğrencilerin demografik bilgileri Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin Demografik Dağılımı

	Değişkenler	Alt Boyutlar	f	%
Öğretmen	Cinsiyet	Kadın	4	50.0
		Erkek	4	50.0
	Branş	İngilizce	1	12.5
		Matematik	2	25.0
		Fen Bilimleri	2	25.0
		Türkçe	2	25.0
		Görsel Sanatlar	1	12.5
Kıdem	0-5	4	50.0	
	6-10	4	50.0	
Öğrenci	Cinsiyet	Kız	12	60.0
		Erkek	8	40.0
	Sınıf Düzeyi	6. Sınıf	9	45.0
		7. Sınıf	11	55.0
Yönetici	Cinsiyet	Kadın	1	20.0
		Erkek	4	80.0
	Kıdem	6-10	2	40.0
		10-15	3	60.0

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri doküman incelemesi ve öğretmen, öğrenci ve yöneticiler ile yapılan görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Görüşme formunda öncelikle taslak sorular oluşturulmuştur. Bu sorular uzman görüşüne sunularak görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formu öğretmen ve yöneticiler için “1. Sizce disiplin ne anlama gelmektedir?, 2. Okulda/ Sınıfta gördüğünüz disiplin problemleri nelerdir?, 3. Disiplin sorunlarının nedenleri sizce ne olabilir?, 4. Disiplin sorunu olarak görülen öğrenci davranışlarına nasıl müdahale ediyorsunuz?, 5. Disiplin sorunu olarak görülen bu davranış problemlerini daha kolay çözüme ulaştırmak için önerileriniz nelerdir?”; öğrenciler için “1. Disiplin denilince aklına ne geliyor? Kısaca açıklar mısın?, 2. Okulda/ Sınıfta gördüğün disiplin problemleri sence nelerdir?, 3. Sence disiplin problemleri oluşturan bu sorunlu davranışları arkadaşların neden gösteriyor olabilir?, 4. Öğretmenleriniz veya okul yöneticileriniz disiplin problemi yaratan davranışlar karşısında nasıl tepki veriyor? Neler yapıyor?, 5. Öğretmenin veya okul yöneticilerin disiplin problemi yaratan davranışlar ile karşılaştığında sence ne yapmalı? Nasıl davranmalı?” şeklindeki yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış görüşme tekniğinden daha esnektir. Bu teknikte araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla, kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılamasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Nitel araştırmada “iyi” sorular açık uçlu, tarafsız, odaklanmış ve açık olmalıdır (Patton, 2018, s. 353).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında kullanılan dokümanlar, YÖK resmî sitesi, EBSCO, Google Akademik web sayfaları yoluyla toplanmıştır. Arama, çalışma başlıkları içinde yapılmış ve anahtar kelime olarak “ortaokul, disiplin, middle school, secondary school, discipline problems” kelimeleri kullanılmıştır. Araştırmanın görüşme verileri ise yüz yüze olarak üç farklı ortaokuldan toplanmıştır. Görüşme verileri, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının ikici yarısında toplanmaya başlanmış pandemi dolayısı ile okullar kapatılınca 2020-2021 eğitim öğretim yılının ilk döneminde bitmiştir. Veriler toplanırken gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan araştırmalar incelenirken doküman analizi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 189). 2010-2020 yılları arasında disiplin algısı, disiplinin problemlerinin nedenleri, disiplin problemleri, disiplin problemleri karşısında uygulanan stratejiler ve çözüm önerileri konusunda yapılmış çalışmalar doküman analizi kapsamında karşılaştırmalar yapılarak incelenmiştir. Ayrıca görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yapılarak incelenmiştir. Öğrencilerin isimleri yerine “Öğrenci 1”,

“Öğrenci 2”; öğretmenlerin isimleri yerine “Öğretmen 1”, “Öğretmen 2”; yöneticilerin isimleri yerine “Yönetici 1”, “Yönetici 2” şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Lincoln ve Guba (1985, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 276) nitel araştırmanın niteliğini arttırabilmek amacıyla bazı stratejiler tavsiye etmektedir. Bu stratejileri geçerlilik ve güvenilirlik şeklinde değil de nitel araştırmanın doğasına daha uygun olduğu için “inandırıcılık (iç geçerlilik)”, “aktarılabirlik (dış geçerlilik)”, “tutarlılık (iç güvenilirlik)”, “teyit edilebilirlik (dış güvenilirlik)” olarak açıklamışlardır. Çalışmanın inandırıcılığını arttırmak amacıyla araştırılan dokümanlar ve tespit edilen kodlar uzman görüşüne sunulmuştur. Aktarılabirliği arttırmak için veriler, yoruma yer verilmeden ayrıntılı olarak betimlenmiş; katılımcı görüşleri açıklanırken sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiş ve rapor yazılırken açık ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Tutarlılığı arttırmak amacıyla veriler üç yazar tarafından kodlanmış ve kodların tutarlılığı Miles ve Huberman’ın (1994) uyuşma/uyuşma+uyuşmama x 100 formülü kullanılarak elde edilen kodlayıcı güvenilirliği katsayısı 87.16 bulunmuştur. Tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın teyit edilebilirliğini arttırmak için yapılan görüşmeler ve toplanan dokümanlar bilgisayar ortamında kayıt altına alınmış aynı zamanda analiz sonuçları bilgisayar ortamında saklanmıştır. Böylelikle ilerleyen zamanlarda veriler ve sonuçlar, ham verileri ile karşılaştırılıp teyit edilebilecektir.

BULGULAR

İncelenen Dokümanlara İlişkin Bulgular

Belirlenen ölçütler çerçevesinde “disiplinin problemlerinin nedenleri, disiplin problemleri, disiplin problemleri karşısında yapılan uygulamalar ve çözüm yolları” konusunda yapılan araştırmalar, bu çalışmaya dahil edilmiştir. Bu araştırmalar, yöntem bakımından değerlendirildiğinde çeşitlilik içerdiği görülmektedir. İncelenen çalışmalarda nitel (Türkiye, f: 3; Türkiye dışı, f: 4), nicel (Türkiye, f: 3; Türkiye dışı, f: 4) ve karma (Türkiye, f: 4; Türkiye dışı, f: 2) yöntemlerden yararlandığı görülmüştür. İncelenen çalışmalarda veri toplama aracı olarak daha çok anket - ölçek (Türkiye, f: 5; Türkiye dışı, f: 6), görüşme (Türkiye, f: 5; Türkiye dışı, f: 8) ve doküman analizi (Türkiye, f: 1; Türkiye dışı, f: 1) kullanıldığı gözlemlenmiştir. Türkiye’de ve yurtdışında yapılan araştırmalarda disiplin sorunu olarak algılanan davranışlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Yapılan Araştırmalarda Belirlenen Problemler Davranışlar

Disiplin Sorunu Olarak Algılanan Davranışlar	Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	Türkiye Dışı Yapılan Araştırmalar
İzin almadan konuşma	Erdoğan vd. (2010), Dağlı ve Baysal (2011), Öz (2012), Demir (2013), Öge (2015), Pehlivan (2017)	Al-amarat (2011), Koutrouba (2013)
Ödev yapmama	Dağlı ve Baysal (2011), Demir (2013), Öge (2015)	Al-amarat (2011),
Birbirini şikâyet etme	Dağlı ve Baysal (2011)	-----
Sınıfı kirletme	Öz (2012)	Masekoameng (2010)
Motivasyon eksikliği	Erdoğan vd. (2010)	Koutrouba (2013)
Öğretmene saygısız davranmak	Dağlı ve Baysal (2011), Öz (2012), Öztürk (2016)	Ametepee vd. (2009), Jenkins ve Uneo (2017)
Derslere geç kalmak	Dağlı ve Baysal (2011)	Masekoameng (2010), Koutrouba (2013), Temitayo vd. (2013)
Gürültü yapmak	Öz (2012)	Koutrouba (2013), Jenkins ve Uneo (2017)
Eşyalara zarar vermek	Öz (2012), Pehlivan (2017)	Ametepee vd. (2009)
Kavga etmek	Demir (2013), Öztürk (2016), Pehlivan (2017)	Ametepee vd. (2009), Yahaya vd. (2009), Masekoameng (2010), Temitayo vd. (2013)
Başkasının konuşmasını bölmesi	Öge (2015)	-
Akran zorbalığı	-	Masekoameng (2010).
Okuldan kaçma	Öztürk (2016),	Ametepee vd. (2009), Yahaya vd. (2009), Temitayo vd. (2013)
Hırsızlık	-	Temitayo vd. (2013), Yahaya vd. (2009)
Okula kesici alet getirme	-	Temitayo vd. (2013)

Tablo 2’de görüldüğü üzere Türkiye’de yapılan araştırmalarda ortak olarak en fazla görülen disiplin probleminin sınıfta izin almadan konuşma anlaşılmaktadır. Ayrıca ödev yapmama, öğretmene saygısız davranma ve kavga etme davranışlarının da disiplin sorunu olarak görülen en sık davranışlar arasında olduğu görülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar yıllar bazında incelendiğinde “kavga etme, öğretmene saygısız davranma ve okuldan kaçma” davranışlarının son yıllarda yapılan araştırmalarda sık rastlanılan disiplin sorun davranışları olduğu söylenebilir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda ise en sık rastlanan disiplin probleminin okuldan kaçma ve kavga etme olduğu görülmektedir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda hırsızlık ve okula kesici alet getirme bulgularına da ulaşıldığı görülmektedir. Okul mallarına zarar, akran zorbalığı, asilik, uygun şekilde giyinmeme, kavga, okuldan kaçma, öğretmeni dinlememe, gürültü çıkarma, itaatsizlik” davranışları hem Türkiye’de hem yurtdışında ortaokul kademesinde yapılan araştırmalarda ortak olarak tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde disiplin sorunlarının nedenlerinin disiplin sorunu olarak algılanan davranışlara göre daha az incelendiği görülmektedir. Disiplin sorunlarının nedenleri konusunda yapılan çalışmalar Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. Yapılan Araştırmalarda Belirlenen Disiplin Sorunlarının Nedenleri

Disiplin Sorunlarının Nedenleri	Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	Türkiye Dışı Yapılan Araştırmalar
Ailelerin çocukların eğitimine olan ilgisizliği	Erdoğan vd. (2010), Demir (2013), Gökçen (2018)	Ametepee vd. (2009), Temitayo vd. (2013), Koutrouba (2013), Masekoameng (2010).
Tv ve diğer kitle iletişim araçlarında sergilenen şiddet davranışları	Demir (2013), Gökçen (2018), Öz (2012),	Ametepee vd. (2009), Temitayo vd. (2013), Koutrouba (2013),
Ailelerin çocuğa karşı olumsuz tutum ve davranışları	Demir (2013), Gökçen (2018)	Ametepee vd. (2009), Koutrouba (2013),
Arkadaş çevresi	Öz (2012),	Masekoameng (2010).
Toplumsal ve kültürel yapıdaki değişim	Öz (2012),	Yahaya vd. (2009), Temitayo vd. (2013),
Ekonomik nedenler	-	Ametepee vd. (2009), Masekoameng (2010), Temitayo vd. (2013),
Kalabalık sınıflar	-	Koutrouba (2013),
Politik ve Sosyal Faktörler	-	Masekoameng (2010).
Öğretim programı	-	Temitayo vd. (2013)

Tablo 3’te görüldüğü üzere Türkiye’de yapılan çalışmalarda disiplin sorunlarının nedeni olarak en sık ailelerin ilgisizliği (Erdoğan vd., 2010; Demir, 2013; Gökçen, 2018) olarak görülmektedir. Ayrıca kitle iletişim araçlarında sergilenen şiddet davranışları, ailelerin çocuğa karşı olumsuz tutum ve davranışları, arkadaş çevresi, toplumsal ve kültürel yapıdaki değişim disiplin sorunlarının nedenleri olarak belirlenmiştir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda aile ilgisizliği, kitle iletişim araçları ve toplumsal çevrenin yanı sıra ekonomik nedenler, öğretim programı ve kalabalık sınıflar disiplin sorunlarının nedenleri olarak görülmektedir.

Disiplin sorunları ile baş etmede kullanılan stratejiler Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalara göre Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4. Disiplin Sorunları ile Başa Çıkma İçin Öğretmen Uygulamaları

Baş Çıkma Uygulamaları	Türkiye’ de Yapılan Çalışmalar	Türkiye Dışı Yapılan Araştırmalar
Öğrencilere ceza verilmesi	Erdoğan vd. (2010)	Nakpodia (2010)
Davranışların gözden geçirilmesi	Erdoğan vd. (2010)	-
Öğrenci ile konuşmak	Dağlı ve Baysal (2011), Erdoğan vd. (2010), Öz (2012), Öge (2015)	Jacoby (2008)
Görmezden gelmek	Dağlı ve Baysal (2011), Öz (2012)	-
Öğrenciyi vücut diliyle uyarmak	Dağlı ve Baysal (2011), Öz (2012)	-
Öğrencinin omuzuna hafifçe dokunmak	Dağlı ve Baysal (2011)	-
Öğrencinin yerini değiştirmek	Dağlı ve Baysal (2011)	-
Öğrencinin teneffüse çıkmasına izin vermemek	Dağlı ve Baysal (2011)	Nakpodia (2010)
Azarlama	Öz (2012)	-
Okuldan uzaklaştırma	-	Nakpodia (2010)
Veli ile iletişim	-	Koutrouba (2013)

2010-2020 yılları arasında yapılan ortaokullardaki disiplin problemleri başa çıkma uygulamalarını inceleyen çalışmalar incelendiğinde disiplin problemleri ile başa çıkma uygulamalarını inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda başa çıkma uygulamalarının benzer olduğu, Türkiye’de en fazla başvurulan başa çıkma uygulamasının öğrenci ile konuşulması olduğu farklı yıllarda yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Yurtdışında yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrenci ile konuşmak, mahrum bırakma, ceza verme, okuldan uzaklaştırma ve veli ile iletişim uygulamalarının yapıldığı görülmektedir.

Disiplin problemlerinin çözümü için Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalarda getirilen öneriler Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5. Disiplin Sorunları İçin Getirilen Çözüm Önerileri

Getirilen Öneriler	Türkiye’ de Yapılan Çalışmalar	Türkiye Dışı Yapılan Araştırmalar
Pedagog ve Psikiyatrist desteği Önerisi	-	Koutrouba (2013)
Öğretmen-Öğrenci Veli İş birliği Önerisi	Öztürk (2016), Erdoğan vd. (2010)	Al-amarat (2011), Kiproz (2012)
Sosyal Aktivite yapma Önerisi	Erdoğan vd. (2010)	Al-amarat (2011)
Davranışlara Müdahale Destek Ekibi (BIST) Yöntemi	-	Jacoby (2008)
Öğrenciye Rol Model Olma Önerisi	-	Ali vd. (2014)
Davranış Sözleşmesi uygulama Önerisi	-	Ali vd. (2014)
Yönetmeliğin Değişmesi	Öztürk (2016)	-
Öğretmenlere Seminer Verilmesi Önerisi	Öztürk (2016)	-

Araştırma sonuçlarında getirilen öneriler incelendiğinde ise en çok getirilen ve hem Türkiye’de hem Türkiye dışında ortak olan öneriler; “*Öğretmen-Öğrenci Veli İş birliği, Sosyal Aktivite yapma*” şeklindedir. Ayrıca yurtdışındaki çalışmalarda da “*Davranış Müdahale Ekibi Kurulması*” ve “*Psikiyatrist Desteği Verilmesi*” önerileri de görülmektedir.

Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Görüşmelerden elde edilen bulgular ışığında öğrenciler, öğretmen ve yönetici tarafından verilen cevaplar her soru başlığı için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Katılımcıların disiplin kavramına ilişkin algılarını tespit etmek amacıyla katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilip kategori ve kodlar Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların Disiplin Kavramına İlişkin Algıları

Kategori	Kodlar	Frekanslar
Öğretmen (f:10)	Kurallar bütünü	4
	Düzen sağlama	3
	Önlemler Bütünü	2
	Öz-Düzenleme	2
Yönetici (f: 8)	Kurallar bütünü	4
	Düzen sağlama	3
	Planlı olma	1
Öğrenci (f: 19)	Düzen ve kurallar	8
	Ceza	4
	Baskı ve tehdit	3
	Sorumlu olmak	2
	Özgürlüğün kısıtlanması	1
	Zorunluluk	1

Tablo 6’ da görüldüğü gibi öğretmenler, disiplin kavramını kurallar bütünü, düzen sağlama, önlemler bütünü, öz-düzenleme; yöneticiler, kurallar bütünü, düzen sağlama, planlı olma olarak; öğrenciler ise düzen ve kurallar, ceza, baskı ve tehdit, sorumlu olmak, özgürlüğün kısıtlanması, zorunluluk olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar en sık ve ortak olarak disiplin kavramını düzen ve kurallar olarak ifade etmişlerdir. Bu kategorilerdeki istenmeyen davranış değişikliklerine ilişkin katılımcıların görüşlerine örnek olacak alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Bence disiplin, eğitim öğretim ortamında davranış uyumu sağlamak amacıyla alınan önlemler bütünüdür. Öğrencilerin zihinsel ve davranışsal olarak terbiye edilmesi için var olan kurallar bütünüdür. (Öğretmen 4)

Disiplin belirli bir amaç için bir araya gelmiş insanların oluşturduğu birliktelikte uymaları gereken kuralların bütünüdür. (Yönetici 1)

Okul veya başka yerde özgürlüğün kısıtlanması olarak görüyorum. (Öğrenci 3)

Katılımcıların sınıflarında/okullarında karşılaştığı disiplin problemlerine ilişkin görüşleri incelemek amacı doğrultusunda katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilip kategoriler ve kodlar ve kodlar Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Karşılaştıkları Disiplin Problemi Yaratan Davranışlar

Kategori	Kodlar	Frekanslar
Öğretmen (f:27)	İzinsiz konuşma	7
	Saygısızlık	4
	Kavga etme	4
	Derse ilgisizlik	4
	Küfretme	3
	Uygunsuz kılık-kıyafet	2
	Akran zorbalığı	1
	Sınıfı kirletme	1
	Devamsızlık	1
	Yönetici (f: 14)	Kavga
İzinsiz konuşma		2
Saygısızlık		2
Derse ilgisizlik		2
Akran zorbalığı		2
Uygunsuz kılık kıyafet		1
Hırsızlık		1
Okul kurallarına uymama	1	
Öğrenci (f: 29)	İzinsiz konuşma	6
	Kavga etme	5
	Küfretme	3
	Saygısızlık	3
	Eşyalara Zarar verme	3
	Uygunsuz kılık-kıyafet	2
	Görevleri yerine getirmeme	2
	Sınıfı kirletme	2
	Okuldan kaçma	1
	Öğretmenin sözünü bölme	1
Lakap takma	1	

Tablo 7’ de görüldüğü gibi öğretmenler, disiplin problemi yaratan davranışları, izinsiz konuşma, saygısızlık, kavga etme, derse ilgisizlik, küfretme, uygunsuz kılık-kıyafet, akran zorbalığı, sınıfı kirletme, devamsızlık; yöneticiler, kavga, izinsiz konuşma, saygısızlık, derse ilgisizlik, akran zorbalığı, uygunsuz kılık kıyafet, hırsızlık, okul kurallarına uymama; öğrenciler ise izinsiz konuşma, kavga etme, küfretme, saygısızlık, eşyalara zarar verme, uygunsuz kılık-kıyafet, görevleri yerine getirmeme, sınıfı kirletme, okuldan kaçma, öğretmenin sözünü bölme, lakap takma olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar en sık ve ortak olarak disiplin problemi yaratan davranışları, izinsiz konuşma, saygısızlık, kavga etme, küfretme, ifade etmişlerdir. Bu kategorilerdeki istenmeyen davranış değişikliklerine ilişkin katılımcıların görüşlerine örnek olacak alıntılar aşağıda yer almaktadır.

İzinsiz konuşmak, saygısız davranmak, öğrencilerin derse ilgisinin olmaması farklı şeylerle ilgilenmeleri, gürültü yapmaları gördüğüm disiplin problemleri arasındadır. (Öğretmen 3)

En çok arkadaşlarına karşı saygısızlık, büyük çocukların küçük çocuklara akran zorbalığı diye tanımladığımız davranışlarda bulunması, küçük çocukları tahakküm, baskı altına alma, kendi içlerinde bunu okul dışına götürece kadar hesaplaşma gibi sıkıntılarla karşı karşıya kalıyoruz. (Yönetici 1)

Okul eşyalarına zarar verme, öğrencilerin arasındaki kavgaları disiplin problemi olarak görüyorum. (Öğrenci 13)

Disiplin Problemlerinin Nedenlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların sınıflarında/okullarında karşılaştığı disiplin problemlerinin nedenlerine ilişkin görüşleri doğrultusunda verdikleri cevaplar analiz edilip kategoriler ve kodlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Disiplin Problemlerinin Nedenleri

Kategori	Kodlar	Frekanslar
Öğretmen (f:16)	Aile	4
	Disiplin kurulunun işlevsel olmaması	4
	Ergenlik	2
	Arkadaş çevresi	2
	Dikkat çekme ihtiyacı	2
	Kesintisiz eğitim	1
	Motivasyon eksikliği	1
Yönetici (f: 12)	Aile	5
	Yaptırım gücünün olmaması	2
	Arkadaş çevresi	2
	Kesintisiz eğitim	1
	Öğretmenin sınıf yönetimi	1
Öğrenci (f: 16)	Medya	1
	Dikkat çekme	7
	Arkadaş çevresi	2
	Aile	2
	Sorumluluk bilinci olmaması	1
	Dersten sıkılma	1
	Rahatlık	1
	Psikolojik	1
	Kısıtlanmama isteği	1

Tablo 8’ de görüldüğü gibi öğretmenler, disiplin probleminin nedenlerini, Aile, Disiplin kurulunun işlevsel olmaması, ergenlik, arkadaş çevresi, dikkat çekme ihtiyacı, kesintisiz eğitim, motivasyon eksikliği; yöneticiler, aile, yaptırım gücünün olmaması, arkadaş çevresi, kesintisiz eğitim, öğretmenin sınıf yönetimi, medya; öğrenciler dikkat çekme, arkadaş çevresi, aile, sorumluluk bilinci olmaması, dersten sıkılma, rahatlık, psikolojik, kısıtlanmama isteği olarak ifade etmişlerdir. Katılımcılar en sık ve ortak olarak disiplin problemlerinin arkadaş çevresi ve aileden kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Bu kategorilerdeki istenmeyen davranış değişikliklerine ilişkin katılımcıların görüşlerine örnek olacak alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Genel olarak disiplin problemlerinin genel kaynağı olarak kişilik özellikleri ve ergenlik olarak gösterilebilir. Öğrenciler kendi arkadaş grubu içerisinde var olma için verilen kurallar dışına çıkmayı ve kendini göstermeyi çok önemli bir şey sanmaktadırlar. (Öğretmen 2)

Disiplin sorunlarının nedenleri ailelerin sosyo-ekonomik yapıları, maddi imkansızlıkları, parçalanmış aile çocuklarına tam olarak ulaşamıyor olmak. Ailede disiplin olmayınca belli bir

otorite kurallar konulmadığında ailedeki sıkıntı okula derslere diğer çocuklara öğretmenlere bize de yansıyor. (Yönetici 3)

Bence bu davranışların nedeni kendilerini göstermek, hava atmak, dikkat çekmektir. (Öğrenci 14)

Katılımcıların sınıflarında/okullarında karşılaştığı disiplin problemlerine müdahale yöntemlerine ilişkin verdikleri cevaplar analiz edilip kategoriler ve kodlar Tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 9. Disiplin Problemlerine Müdahale Yöntemleri

Kategori	Kodlar	Frekanslar
Öğretmen (f: 21)	Sözlü uyarı	7
	Görmezden gelme	4
	Yer değiştirme	2
	Veli ile iletişim	2
	Sorunun kaynağını anlamaya çalışma	2
	Birebir konuşma	2
	Kuralları hatırlatma	1
	Göz teması	1
Yönetici (f: 11)	Sözlü uyarı	4
	Veli ile iletişim	3
	Tutanak	1
	Sözleşme yapma	1
	Öğretmen- idare iş birliği	1
	Disiplin cezası verme	1
Öğrenci (f: 28)	İdareye götürme	8
	Bağırma, kızma	7
	Sözlü uyarı	7
	Ceza	4
	Birebir konuşma	2

Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmenler, disiplin problemi yarata davranışlara sözlü uyarı, görmezden gelme, yer değiştirme, veli ile iletişim, sorunun kaynağını anlamaya çalışma, birebir konuşma, kuralları hatırlatma, göz teması; yöneticiler, sözlü uyarı, veli ile iletişim, tutanak, sözleşme yapma, öğretmen- idare iş birliği, disiplin cezası verme yöntemleri ile müdahale ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler ise kendilerine İdareye götürme, bağırma, kızma, sözlü uyarı, ceza, birebir konuşma yöntemleri uygulanarak müdahale edildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar en sık ve ortak sözlü uyarının yapıldığını dile getirmişlerdir. Bu kategorilerdeki istenmeyen davranış değişikliklerine ilişkin katılımcıların görüşlerine örnek olacak alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Öncelikle görmezden gelme davranışlarını gösteriyorum. Hala negatif davranış devam ederse konuşarak halletmeye çalışıyorum. En son olarak veli ile görüşme sağlıyorum. (Öğretmen 8)

Sorun yaşadığımızda önce aileyi arıyoruz. Aile tedbir almamışsa aynı durumla tekrar karşılaşınca sınıf öğretmenin aile ve çocuk ile görüşmesini sağlıyoruz. Yine bir şey çıkmazsa disiplin kurulumuz çalışır ve uyarma, kınama, okul değiştirme cezaları var. (Yönetici 5)

Öğretmenimiz onları uyarıyor ve bir daha olursa kızıyor. Kavga edenler idareye gidiyor ve orda sert bir dille konuşuluyor. (Öğrenci 9)

Katılımcıların disiplin problemlerinin çözümüne ilişkin önerileri doğrultusunda verdikleri cevaplar analiz edilip kategoriler ve kodlar Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10. Disiplin Problemlerinin Çözümüne İlişkin Öneriler

Kategori	Kodlar	Frekanslar
Öğretmen (f: 14)	Yönetmelik daha işlevsel olmalı	5
	Veli ile iş birliği sağlama	4
	İdare ve öğretmen iş birliği sağlama	2
	Veli eğitimi yapma	1
	Rehberlik servisi ile iş birliği sağlama	1
	Ders geçme sistemi değişmesi	1
Yönetici (f: 8)	Veli ile iş birliği	4
	Öğretmen idare iş birliği	2
	Veli eğitimi	1
	Eğitim sistemi değişmesi	1
Öğrenci (f: 17)	Doğru davranışı söyleme	4
	Sınıfa kamera takma	2
	Veli ile iletişim	2
	Toplu cezalardan kaçınma	2
	Birebir konuşma	2
	Disiplin cezası verme	2
	Öğrenciyi dinleme	1
	Sorumluluk kazandırma	1
	Okuldan atma	1

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğretmenler, disiplin problemlerinin çözümüne ilişkin yönetmelik daha işlevsel olmalı, veli ile iş birliği sağlama, idare ve öğretmen iş birliği sağlama, veli eğitimi yapma, rehberlik servisi ile iş birliği sağlama, ders geçme sistemi değişmesi; yöneticiler, veli ile iş birliği, öğretmen idare iş birliği, veli eğitimi, eğitim sistemi değişmesi; öğrenciler, doğru davranışı söyleme, sınıfa kamera takma, veli ile iletişim, toplu cezalardan kaçınma, birebir konuşma, disiplin cezası verme, öğrenciyi dinleme, sorumluluk kazandırma, okuldan atma şeklinde öneri getirmişlerdir. Bu kategorilerdeki istenmeyen davranış değişikliklerine ilişkin katılımcıların görüşlerine örnek olacak alıntılar aşağıda yer almaktadır.

Disiplin yönetmeliği gözden geçirilmeli öğretmen ve idare bu yöntemi kullanmaktan çekinmemeli. Veli ile iş birliği içinde olunmalı. İdare öğretmenin arkasında olmalı. (Öğretmen 1)

Velinin kesinlikle okulla teması kesmemesi lazım. Çünkü her şey evde başlıyor. Veli destek verecek, öğretmen de önyargılı olmayacak. Bu durumda bazı şeylerin aşılabacağını düşünüyorum.” (Yönetici 4)

Bence öğrencilere iyi davranmalılar, onun sıkıntısını dinlemeliler ve neden bu davranışı yaptığını sorgulamalılar. (Öğrenci 8)

Yapılan Görüşmeler ile İncelenen Dokümanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

İzin almadan konuşma, küfretme, kavga etme, saygısızlık gibi davranışlar yapılan görüşmelerde ve Türkiye’de yapılan araştırmaların çoğunda ortak disiplin problemi olarak görülmüştür. Buna ek olarak uluslararası alanyazında okula kesici alet getirme, sigara ve alkol kullanımı tespit edilen disiplin problemleri arasında yer almaktadır.

Yapılan görüşmelerde ve Türkiye’de yapılan araştırmaların çoğunda disiplin sorunlarının genel olarak aile ve arkadaş çevresinden kaynaklandığı dile getirmişlerdir. Buna ek olarak uluslararası alanyazında öğretim programı, ekonomi ve politikanın disiplin problemlerine neden olabileceğine değinilmiştir.

Yapılan görüşmelerde disiplin sorunlarına yönelik öğretmen, yönetici ve öğrencilerin hemfikir olduğu çözüm yöntemi öğrencinin sözlü olarak uyarılmasıdır. Yapılan doküman incelmesinde buna ek olarak öğrencilere ödül/ ceza verilmesi, davranışların gözden geçirilmesi, mahrum bırakma vb. yöntemlerin uygulandığı belirtilmiştir.

Yapılan görüşmeler genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen-yönetici-veli iş birliğinin disiplin sorunları üzerinde etkili olabileceği görüşü hakimdir. Buna ek olarak doküman incelemesinde sosyal aktivite yapma, davranış sözleşmesi, psikiyatrist desteği vb. öneriler getirilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada 2010-2020 yılları arasında Türkiye ve Türkiye dışında ortaokullarda yaşanan disiplin sorunları, nedenleri ve en çok karşılaşılan problemleri, ulusal ve uluslararası alanyazından faydalanılarak araştırılmış ve bu araştırmalar doğrultusunda ortaokullarda güncel öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşü alınarak önceki araştırmaların bulguları ile karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada görüşme kapsamında ilk olarak disiplin problemleri algısı öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler açısından incelenmiş ve genel olarak düzen ve kurallar bütünü olarak algılandığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde disiplin kavramını, ceza verme, baskı tehdit gibi olumsuz olarak algıladıkları görülmektedir. Ekici ve Akdeniz (2018) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin disiplini, “kontrol altında tutmak, özel çaba harcamak, zoraki bir şeyler yaptırmak, güç gösterisi yapmak” olarak dile getirdiği görülmüştür. Turhan ve Yaraş (2013) öğretmen ve öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada, disiplin kavramının öğretmenlerin küçük bir kısmı ile öğrencilerin çoğu tarafından olumsuz olarak belirtildiği tespit edilmiştir. Boyacı (2009), ilköğretim öğrencilerinin disiplin kavramına ilişkin görüşlerini belirlemeye çalıştığı araştırmasında katılımcıların yarısından fazlasının disiplin kavramını “ceza ya da ceza alma” olarak algılandığını dile getirmiştir. Bu araştırma ve literatürdeki araştırmaların sonuçlarından yola çıkarak, öğrencilerin genel olarak disiplini olumsuz

olarak algıladıkları, öğretmen ve yöneticilerin ise disiplini, düzen ve kuralların katı bir şekilde uygulanması olarak gördükleri söylenebilir.

Bu araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda öğrenci, öğretmen ve yöneticiler tarafından en fazla disiplin problemi yaratan davranış olarak öğrencilerin izin almadan konuşması görülmekte bunun yanında küfretme, kavga etme, saygısızlık davranışları yine disiplin yaratan davranışlar olarak görülmektedir. Erdoğan vd. (2010), Dağlı ve Baysal (2011), Öz (2012), Demir (2013), Öge (2015) ve Pehlivan (2017)'in araştırma sonuçlarında da öğrencilerin izin almadan konuşması en sık disiplin problemi yaratan davranış olarak belirlenmiştir. Bu araştırmalarda ek olarak verilen ödevleri yapmama, kavga etme, derse araç gereç getirmeme, sınıfı kirletme, kılık kıyafet kurallarına uymama, derse geç kalma gibi davranışların sıkça dile getirildiği görülmüştür. Türkiye dışında ise belirtilen disiplin problemlerine ek olarak okula kesici alet getirme ve hırsızlık gibi davranışların sıkça görüldüğü belirtilmektedir (Temitayo vd. 2013; Yahaya vd. 2009). Bu çalışmada ve yapılan literatür incelemesi sonucunda öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin hangi davranışların disiplin problemi olduğu konusunda benzer tutum içerisinde oldukları, eğitim – öğretimi olumsuz olarak etkileyebilecek bireysel, akademik ve sosyal içerikli davranışları problem olarak gördükleri söylenebilir. Bu durumun sebebi olarak ortaokul kademesinde öğrencilerin ergenliğe giriş aşamasında olmaları ve yaş grubu dolayısı ile davranış kontrolünde, duygularında değişimler yaşanması olabilir. Şakalaşma, yerinde duramama, küfretme, tehdit etme, kavga, dedikodu yapma gibi davranışların bu yaşların gelişim özelliklerine bağlı olarak oluşabilecek davranışlar olduğu söylenebilir (Başaran, 2000; Çok, 1994).

Çalışmada öğretmen ve yöneticiler disiplin sorunlarının nedenlerini genel olarak aile ve arkadaş çevresi olarak, öğrenciler ise dikkat çekme olarak dile getirmişlerdir. Benzer şekilde Türkiye’de Erdoğan vd. (2010), Demir (2013) ve Gökçen (2018)'in yaptığı çalışmalarda ve yurtdışında Ametepee vd. (2009), Temitayo vd. (2013), Koutrouba (2013) ve Masekoameng (2010) araştırmalarında disiplin sorunlarının nedenlerinden ailenin ilgisizliği ön plana çıkmaktadır. Ailenin ilgisizliğinin bu araştırmada ve önceki çalışmalarda disiplin sorunlarının nedeni olarak ön plana çıkması çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin çocukların eğitiminde ailelerin okuldan daha etkili olduğunun farkında olmaları şeklinde düşünülebilir. Türnüklü, Zoraloğlu ve Gemici’ ye (2001) göre de öğrencilerin okulda geçirdikleri zamanın kısıtlı olması ve sosyal becerilerini öncelikle aile içinde edinmeleri dolayısıyla, disiplin problemi yaratan davranışların kaynaklarının ilk olarak aile içinde incelenmesi gerekmektedir. Nitekim aile yapısı, aile içerisindeki ilişkiler, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, aile içi şiddet, aile içi çatışmalar, ailenin çocuğuna verdiği değer, çocukla ilgilenme düzeyi, ailedeki çocuk sayısı gibi birçok faktörün öğrencinin okuldaki davranışlarını etkileyebileceği üzerinde duran çalışmalar bulunmaktadır (Erden, 2005; Celep, 2008). Ayrıca yapılan literatür

incelemesi ve görüşmelerin hemfikir olduğu diğer bir neden arkadaş çevresidir. Arkadaş grupları, ergenlik döneminde bireye bağlılık ve ait olma duygusu kazandırarak, kendine güven ve benlik saygısının gelişmesini etkilemekte, stres verici durumların etkisini düşürücü sosyal bir destek olmaktadır (Öz, 2012). Ancak arkadaşlık ilişkileri öğrencileri olumsuz yönde de etkileyebilmekte ve disiplin sorunu oluşmasına neden olabilmektedir (Öz, 2012). Yurtdışında yapılan çalışmalarda disiplin sorunlarının nedenleri Türkiye’deki bulgulara ek olarak “ekonomi”, “politika” ve “öğretim programı” olarak görülmektedir. Türkiye’de eğitim politikalarının ve eğitim programlarının merkezi yönetim tarafından oluşturulması, yurtdışında ise bazı ülkelerde bölgesel eğitim programlarının uygulanması bu farklılaşmanın nedeni olarak düşünülebilir.

Yapılan çalışmalarda Türkiye ve Türkiye dışı ülkelerde disiplin sorunları ile başa çıkmak için başta öğrenci ile konuşma yöntemi olmak üzere öğrencilere ödül/ ceza verilmesi, davranışların gözden geçirilmesi, mahrum bırakma gibi yöntemlerin sıkça kullanıldığı tespit edilmiştir (Dağlı ve Baysal, 2011; Erdoğan vd. 2010; Jacoby, 2008; Nakpodia, 2010; Öge, 2015; Öz 2012). Bu çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde disiplin sorunlarına yönelik öğretmen, yönetici ve öğrencilerin hemfikir olduğu çözüm yöntemi “sözlü uyarı” şeklindedir. Öğrenci ile konuşmanın ve uyarmanın en sık başvurulan yöntem olması öğretmenlerin tepkisel olarak başvurdukları en kolay yöntem olmasından kaynaklandığı şeklinde düşünülebilir. Ayrıca resmi olarak yürütülmek istenen disiplin işlemlerinin öğretmene fazladan iş yükü olması nedeniyle öğretmenleri sözlü uyarıyı sık kullanmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrenci ile konuşma yöntemini kullanması, öğrencilerle açıkça ve samimi olarak konuşmaları, onların bu davranışları neden gösterdikleri konusunda öğretmenin bilgi sahibi olmasını, aynı zamanda neden bu davranışların disiplin sorunu oluşturduğu konusunda öğrencilerin farkındalık oluşturmasını dolayısıyla etkili bir iletişimin oluşmasını sağlayacaktır. Gordon (2019) da yazdığı kitapta özellikle öğretmenlerle öğrenciler arasındaki iyi ilişkiler kurulmasının, karşılaşılan problemlerin çözülmesi için etkili iletişim kullanılmasının ve öğrenci ile konuşmanın önemini dile getirmiştir.

Araştırma sonuçlarında getirilen öneriler incelendiğinde ise hem Türkiye’de hem Türkiye dışında ortak olan öneriler; “İş birliği, Sosyal Aktivite” şeklindedir. Bu çalışma kapsamında getirilen çözüm önerileri öğretmenler tarafından ilk sırada “Yönetmelik daha işlevsel olmalı”, öğrenciler tarafından ilk sırada “Doğru davranışı söyleme” ve yöneticiler tarafından ilk sırada “Veli ile iş birliği” şeklindedir. Bu konu genel olarak değerlendirildiğinde iş birliğinin önemine vurgu yapılmıştır. Benzer olarak Sadık (2006) yaptığı çalışmada öğretmen ve velilerin disiplin problemlerinin çözüme kavuşması için öğretmen-veli iş birliğinin gerekliliğine inandıkları saptanmıştır. Akar, Tantekin Erden, Tor ve Şahin (2010) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin istenilen düzeyde okul-aile iş birliğini olmadığından dolayı şikâyet ettikleri tespit etmişlerdir. Ergen’ in (2008) ilköğretim ikinci

kademesinde yaptığı araştırmada velilerin veli toplantısı dışında okula düzenli gitmediklerini, çocukların kişisel gelişimi, sorunları ve eğitimi ile yeteri düzeyde ilgilenmediklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmeler genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen-yönetici-veli iş birliğinin disiplin sorunları üzerinde etkili olabileceği görüşü hâkimdir. Fakat bu iş birliğinin etkili bir şekilde kullanılmadığı ve problemler karşısında daha çok “sözlü uyarı” kullanıldığı bununda kalıcı bir çözüm sağlamadığı görülmektedir. Temel’e (2005) göre öğrencilere öz-düzenleme, öz-denetleme, sorumluluk ve kendilerini yönetebilme becerileri kazandırıldığında, öğretmenler disiplin problemleri için ayırdığı zamandan tasarruf edip eğitim ve öğretime daha çok zaman ayırabileceklerdir. Demiroğlu (2001), Bangir (1997) ve Sadık (2006) yaptıkları araştırmalarda öğrencilerin öğretmenlerden beklentilerini genel olarak sıcak ve arkadaşça davranma, hoşgörülü olma, sabırlı olma, şiddet uygulamama, veli ile görüşme, öğrencileri korkutmama ve sınıf kurallarını net bir şekilde belirleme olarak açıklamışlardır. Bu noktadan hareketle ortaokullarda disiplin problemlerine yönelik çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

- Yaşanan disiplin problemlerinin kaynağı olarak öğretmenler ve yöneticiler genel olarak ailevi problemleri işaret etmişlerdir. Rehber öğretmen eşliğinde aile ziyaretleri yapılabilir.
- Öğretmenler ve yöneticiler veli eğitimi yapılması konusunda öneri getirmiştir. Bakanlık iş birliği ile velilere eğitim verilebilir.
- Öğrencilere öz-düzenleme, öz denetleme ve sorumluluk bilincinin kazandırılması amacıyla sosyal aktiviteler, seminerler, bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.
- Yapılan görüşmelerde okullarda öğretmenlerin disiplin problemlerine yönelik çözümleri genelde soruna anında müdahale şeklinde olduğu görülmüştür. Daha önleyici, iyileştirici disiplin modelleri hakkında öğretmenlere bilgilendirici seminer çalışmaları yapılabilir.
- Yapılan görüşmeler sonucunda disiplin problemlerinin çözümü için yeteri kadar iş birliğinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca alanyazın taramasında birçok araştırma iş birliğinin önemine vurgu yapmıştır. Bu nedenle okullarda disiplin konusunda iş birliğini sağlamaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Mevcut disiplin yönetmeliğinin uygulanmasında öğretmenin iş yükünü artıracak hazırlanması gereken evrak vd. prosedürler bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenler disiplin problemlerini kendi yöntemleri ile çözmeye yolunu izlemektedir. Disiplin yönetmeliğinde işleyişi kolaylaştıracak düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Çetin, M.Ö. (2006). *Eğitim ve Öğretim Ortamında Disiplin Nedir?* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akar, H., Tantekin Erden, F., Tor, D., & Şahin, İ. T. (2010). “Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Yaklaşımları ve Deneyimlerinin İncelenmesi”. *İlköğretim Online*, 9(2), 792-806.
- Ali, A. A., Dada, I. T., Isiaka, G. A., & Salmon, S. A. (2014). “Types, Causes And Management of İndiscipline Acts Among Secondary School Students in Shomolu Local Government Area of Lagos State”. *Journal of Studies in Social Sciences*, 8(2), 254-287.
- Al-Amarat, M. S. (2011). “The Classroom Problems Faced Teachers at The Public Schools in Tafila Province, and Proposed Solutions”. *International Journal of Educational Sciences*, 3(1), 37-48.
- Ametepee, L. K., Chitiyo, M., & Abu, S. (2009). “Research Section: Examining the Nature and Perceived Causes of İndiscipline in Zimbabwean Secondary Schools”. *British journal of special education*, 36(3), 155-161.
- Atıcı, M. (2007). “A Small-Scale Study on Student Teachers’ Perceptions of Classroom Management and Methods for Dealing with Misbehaviour”. *Emotional Behavioural Difficulties*, 12(1), 15-27.
- Aydın, B. (2004). “Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 39, 326-327.
- Bangir, G. (1997). “Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları Görüşleri ve Önerileri”. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim Psikolojisi: Eğitimin Psikolojik Temelleri*. Ankara: Feryal Matbaası.
- Boyacı, A. (2009). “İlköğretim Öğrencilerinin Disipline Sınıf Kurallarına ve Cezalara İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (Türkiye-Norveç örneği)”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (60), 523-553.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim Araştırmaları: Nicel ve Nitel Araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi* (4. Baskı; Çev.). İstanbul: EDAM Yayınları. (Orijinal çalışma 2012 yılında yayımlanmıştır).
- Celep, C. (2008). *Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çok, F. (1994). “Gelişim Psikolojisi: Ergenlik ve Yetişkinlik”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(2) , 905-935.

- Dağlı, A. & Baysal, N. (2011). “İlköğretim II. Kademedeki Görevli Öğretmenlerin Sınıfta Karşılaştıkları Disiplin Sorunlarına ve Bunların Çözüm Yollarına İlişkin Görüşleri.” *Elektronik ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 61-78.
- Demir F. (2013). “Ortaokullarda Öğrencilerin Disiplinsiz Davranışları ve Bu Davranışların Sebepleri (Batman İli Merkez İlçesi Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Demiroğlu, A. (2001). “İlköğretim Okulları Birinci Kademedeki Sınıf Düzeninin Sağlanmasında Öğretmen Özelliklerinin Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Ekici, G., & Akdeniz, H. (2018). “Öğretmen Adaylarının “Sınıfta Disiplin Sağlamak” Kavramına İlişkin Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 26-37.
- Erden, M. (2005). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Erdoğan, M., Kurşun, E., Şişman, G. T., Saltan, F., Gök, A., Yıldız, İ. (2010). “Sınıf Yönetimi ve Sınıf İçi Disiplin Problemleri, Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Bilişim Teknolojileri Dersi Örneği.” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 853-891.
- Ergen, R. (2008). “İlköğretim Okulu 2. Kademe Öğrencilerinin Sınıf İçi Davranış Bozukluklarının Engellenmesinde Öğretmen-Veli İletişiminin Rolü.” Yüksek Lisans Tez. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Gordon T. (2019). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi* (10. Baskı, S. Karakale, Çev.). İstanbul: Profil Kitap
- Gökçen, E. (2018). *Sınıf İçi Disiplini Bozan Davranışlara Yönelik Öğretmen Görüşleri (Şanlıurfa İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Güner, Ü. (2009). “Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin disiplin anlayışları ve disiplin uygulamaları.” Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Jacoby, R. L. (2008). “The Effectiveness of a Proactive School-Wide Approach to Discipline at the Middle School Level.” *Dissertation Abstracts International*, 69, 1619.
- Jenkins, A., & Ueno, A. (2017). “Classroom Disciplinary Climate in Secondary Schools in England: What is the Real Picture?”. *British Educational Research Journal*, 43(1), 124-150. DOI: 10.1002/berj.3255
- Humphreys, T. (2002). *Disiplin Nedir? Ne Değildir?* (3. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Kiprop, C. J. (2012). “Approaches to Management of Discipline in Secondary Schools in Kenya”. *International Journal of Research in Management*, 2(2), 120-139.

- Koutrouba, K. (2013). “Student Misbehaviour in Secondary Education: Greek Teachers' Views and Attitudes”. *Educational Review*, 65(1), 1-19.
- Nakpodia, E. D. (2010). “Teachers Disciplinary Approaches to Students Discipline Problems in Nigerian Secondary Schools”. *International NGO Journal*, 5(6), 144-151.
- Nimsi, E. (2006). “İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Ana-Baba Tutumları ile Okul Başarıları ve Sınıf İçi Etkinlik Düzeylerinin Karşılaştırılması”. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Masekoameng, M. C. (2010). “The Impact Of Disciplinary Problems on Educator Morale in Secondary Schools and Implications for Management”. Doctoral Dissertation. Africa: University of South Africa.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nded). Thousand Oaks, CA: Sage.
- İnce, B. (2011). “Sınıfta İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmenlerin Disiplin Uygulamalarıyla İlgili İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Öge, D. (2015). “Teachers’ Perceptions of Secondary School Students’ Discipline Problems and Techniques to Deal With These Problems”. Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Çağ Üniversitesi.
- Öz, E. Z. (2012). “Öğretmen, Öğrenci ve Ailelerin İlköğretim 2. Kademedeki Gözlenen Disiplin Problemleri ve Baş Etmede Kullanılan Stratejiler ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Öztürk, B. (2012). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. E. Karip (Ed.), “Sınıf Yönetimi (11. Baskı)” içinde (s. 149-192). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk A. (2016). “Okul Yöneticilerinin Bakış Açısından İlköğretim Kurumlarında Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- Pala, A. (2005). “Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarını Önlemeye Dönük Disiplin Modelleri”. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (13), 171-179.
- Patton M. Q. (2018). Nitel Mülakat Yapma (M. Çakır & S. İrez, Çev.). M. Bütün & S. B. Demir (Ed.), “Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri” (2. Baskı, s. 339-427) içinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, F. (2017). “Ortaokul ve Liselerde Yaşanan Disiplin Problemlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Sadık, F. (2006). “Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Baş Edilme Stratejilerinin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi ve Güvengen

Disiplin Modeli Temele Alınarak Uygulanan Eğitim Programının Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerine Etkisi". Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

- Sarıtaş, M. (2005). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme. L. Küçükahmet (Ed.), "Sınıf yönetiminde Yeni Yaklaşımlar" içinde (s. 43-83). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarpkaya, P. (2005). "Resmi Liselerde Disiplin Sorunları ve İlgili Grupların Yaklaşımları". Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Sarpkaya, P. (2007). "Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Velilere Göre Resmi Liselerdeki Öğrenci Disiplin Sorunlarının Nedenleri". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 110-121.
- Temel, A. (2005). Okulda ve Sınıfta Disiplin. *Gençlik ve Rehberlik Sempozyumu*, 27-28 Haziran, Maltepe Üniversitesi: İstanbul.
- Temitayo, O., Nayaya, M. A., & Lukman, A. A. (2013). "Management of Disciplinary Problems in Secondary Schools: Jalingo Metropolis in Focus". *Global Journal of Human Social Science, Linguistics and Education*, 13(14), 7-19.
- Toytok, E. H. & Yıldırım M. B. (2018). "Meslek Liselerinde Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımlarının ve Nedenlerinin İncelenmesi". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 1759-1778.
- Turhan, M., & Yaraş, Z. (2013). "Öğretmen ve Öğrencilerin Öğretmen, Disiplin, Müdür, Sınıf Kuralları, Ödül ve Ceza Kavramlarına İlişkin Metafor Algıları". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 129-145.
- Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Türnüklü, A., Zoraloğlu, Y. & Gemici, Y. (2001). "İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(27), 417-441.
- Yahaya, A., Ramli, J., Hashim, S., Ibrahim, M. A., Rahman, R. R. R. A., & Yahaya, N. (2009). "Discipline Problems Among Secondary School Students in Johor Bahru, Malaysia". *European Journal of Social Sciences*, 11(4), 659-675.
- Yıldırım, İ. (2010). "Sınıf İçi Disiplin Sorunları ile Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki". Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık